

«Arabako Errioxako ikasleek euskara ikastea merezi duela uste dute»

Jokin Aiestaran (Zarautz, 1971) itzultzailea eta EHUKo DREAM (Donostia Research group on Education and Multilingualism) ikerketa taldeko kidea da. Berezi bi arlotan ari da lanean: hezkuntza eremuko eleaniztasunean eta hizkuntza paisaian. *Elebitasunari eta euskarari buruzko jarrerak Arabako Errioxan*; hori da aurkeztu berri duen doktore tesia. Ikerketaren nondik norakoak ezagutzeko asmoz abiatu dugu solasaldia.

| SAIOA LABAKA |

Zergatik aukeratu duzu Arabako Errioxa?

Antzinatek lurralde elebakarra izan da Arabako Errioxa, eta gaur egun ere euskarak eguneroko bizitzan duen presentzia oso murrizta da. Hala ere, azken urteetan euskarak aurrerabide nabarmena egin du eskualdean; batez ere hezkuntza sistemaren eskutik. Egun, hurrek eta gazteek euskara ikasteko aukera dute, eta D eredua indarrez sartu da eskoletan, eskualdeko ikasleen erdiak-edo eredu horretan ikasten baitu. Hori dela eta, hizkuntza egoera berria sortu da eskualdean: gazteak dira eskualdeko euskal hiztunak. Hizkuntzaren ezagutza gero eta handiagoa da, baina erabilera oraindik nahiko mugatua. Interesgarria da komunitate erdaldunean hizkuntza berria nola sartu den aztertzea, hizkuntza biziberritzeko ahaleginen ondorioak ezagutzeko.

Euskararen aldeko komunitatea indartzen ari dela esaterik badago?

Euskararen auziak eztabaida bat baino gehiago piztu du Arabako Errioxan; ikuspegi kontrajarriak nabariak dira. Gaztelaniaren aldeko komunitateak dio euskara Euskal Herriko hizkuntzetako bat dela; ez dela garrantzitsua, eta ez dela euskal nortasunaren adierazgarri. Horren aurrean, euskararen aldeko

Arrue ikerketaz: “Euskararen erabilerak behera egin du nabarmen bigarren hezkuntzako ikasleetan. Baina, nola ikusten dute hori gutzia beraiek?”.

komunitateak nahiaren diskurtsoa garatu du; galdutako hizkuntza berreskuratzeko nahia, euskara eta identitatea lotuz. Hizkuntza berreskuratzeko bidean, funtsezkoa izan da hezkuntza sistema. Hala ere,

eskolak ezagutza maila jakin bat berma badezake ere, horrek ez du esan nahi datozen belaunaldiak automatikoki euskaldunduko direnik. Oso prozesu mantsoak izaten dira. Jarrera aldetik, baina, eskualde-

ko ikasleek gizarte elebidunaren hautua egiten dute etorkizunari begira.

Bi aldi izan ditu ikerketak.

Ikerketaren aztergai nagusiak elebitasunaren eta euskararen inguruko jarrerak izan dira. Era berean, jarre-
ra horiek denboran izan dezaketen bilakaera ere aztertu nahi izan dut. Ikerketak bi aldi izan ditu; zortzi urteko denbora tartea utziz bien artean (2001-2009). Lehenengo al-
dian, ikerketaren testuingurua zehazte aldera, eskualdeko euskal-
gintzako kideekin, irakasleekin eta gurasoekin, eta gizartean posizio nabarmena zuten pertsonekin hain-
bat elkarrizketa izan nituen, eta behaketa lana egin nuen; hiru hila-
beteko egonaldia egin nuen Araba-
ko Errioxan.

Bestalde, alderdi kuantitatiboari begira, bigarren hezkuntza eta batxi-
lergoko ikasleen jarrerak aztertze-
ko asmoz, hiru eskolara jo nuen: Asa
ikastolara (Lapuebla de Labarca),
San Bizente ikastolara (Oion) eta
Samaniego ikastetxera (Guardia); A
eta B ereduak eskaintzen dira azken
honetan. Ikasleek 14 eta 18 urte
bitartean zituzten, eta 232 izan ziren
galdesorta osatu zutenak. Bigarren
aldian, 2009an, analisi kuantitatiboa
egin nuen soilik; antzeko galdesorta
erabili nuen, datuak alderatzeko.
Kasu horretan, 177 ikasle izan ziren
galdesorta osatu zutenak.

Colin Baker elebitasunean aditu denarekin lan egiteko aukera izan zenuen.

Bai, ikerketaren lehen al-
dian Galese-
ra joateko aukera izan nuen, eta Ban-
gor Unibertsitatean ezagutu nuen;
bera izan zen tesiaren zuzendaria.
Ezaguna da 1992. urtean argitaratu
zuen *Attitudes and language* liburua,
esaterako. Hizkuntza gutxituen eta
elebitasunaren jarreraren inguruan lan
handia egin du Bakerrek, eta bere
lanetatik abiatuta bideratu ditut Ara-
bako Errioxan erabilitako galdesor-
tak eta itemak. Ikerketan aztertutako
aldagai nagusiak elebitasunarekiko
eta euskararekiko jarrerak izan dira,
eta horiek beste hainbat aldagairekin
alderatu dira, hala nola gaitasunaren
eta erabileraren inguruko hizkuntza
aldagaiekin, EAEko hizkuntza siste-

man indarrean dauden hiru eredu-
kin (A, B eta D) eta bizindarraren,
identitatearen eta euskal hiztunekiko
harremanaren inguruko aldagai psi-
kosozialekin.

Nolakoak izan dira eskoletan jasota- ko emaitzak?

Ikasleek, oro har, elebitasunarekiko
eta euskararekiko jarrera positiboak
azaldu zituzten; 2001ean eta 2009an
bildutako datuak antzekoak izan
ziren. Elebitasunarekiko jarretan
elebidun bihurtzearen, hizkuntza
elkarbizitzaren eta etorkizuna elebi-
duna izatearen garrantzia nabar-

**Hizkuntza jarretan,
A eta D eredu-
koen arteko aldea sakondu
egin zen 2001etik 2009ra**

mendu zuten. Euskararekiko jarre-
rei dagokienez, ondoko ideiek
atxikimendu handia jaso zuten: eus-
kara ikastea merezi duela eta hiz-
kuntzaren biziraupena bermatzeko
beharrezkoa dela haurrek euskara
ikastea. Euskara ikastea denbora
alferrik galtzea dela eta antzekoak,
aldiz, baztertuak izan ziren. Oro
har, ikasleek etorkizun elebidunaren
aldeko hautua egiten dute, eta hori
bereziki garrantzitsua da euskararen
presentzia hain urria den eskual-
dean. Datuak baikorrak dira.

Bestalde, hizkuntza ereduak elebi-
tasunarekiko eta euskararekiko jarre-
retan izan lezaketen eragina aztertu
nuen. Emaitzen arabera, hizkuntza
jarrerak positiboak dira hizkuntza
eredu guztietan. Dena den, jarrera
negatiboak A eredu-
ko ikasleek agertu zituzten, eta positiboak D
eredukoek. Era berean, emaitzetan
deigarria da A eta D eredu-
en arteko aldea sakondu egin dela 2001etik
2009ra, hizkuntza jarretan. Hau
da, eredu bakoitzak euskara sustatu
eta elikatzeari eman dion garrantzia-
ren isla direla, eta alde hori ez dela
urteekin murriztu.

Orain gutxi argitaratu dira Arrue iker- ketako datuak.

Argi dago ezagutzatik erabilerarako
jauzia ematea konplexua dela, gizar-

tearen eragina tarteko; zer esanik ez
Arabako Errioxan. DREAM iker-
keta taldean datu horien inguruko
hausnarketa egitekotan gara. Gure
aldetik proposa daitekeena da datu
horien osagarri gisa azterketa kuali-
tatiboa egitea. Garrantzitsua irudi-
tzen zaigu ikasleek horri buruz esa-
teko zer daukaten entzutea. Hau da,
Arrue ikerketaren arabera, euskara-
ren erabilerak behera egiten du
nabarmen bigarren hezkuntzan.
Baina, nola ikusten dute hori guztia
beraiek? Ikasleei galdera horri eran-
tzuteko aukera eman behar zaie, eta
hori guztia lagungarri gerta daiteke
beraiek ere kontzientziatzeko.

Eleaniztasuna eta hezkuntzari begira, eskuarte- an egitas- morik ba al duzue?

Jasone Cenoz, Durk Gorter eta
DREAM taldeko beste ikertzaile
batzuekin, fokapen eleantiz-
tuna kontzeptua lantzen ari gara esko-
letan. Proiektu honen helburua da
hezkuntzaren esparruan gaitasun
eleantiz-
tak eta hizkuntza bat baino
gehiago erabiltzeko gaitasuna azter-
tzea. Ikuspuntu holistiko batetik,
ikasleen hizkuntza errepertorioa
osatzen duten hizkuntza guztiak
hartzen ditugu kontuan. Eskolako
hizkuntza horiek ebaluatzeko modu
alternatiboa aurkitzea da proiektua-
ren xedea, bizitza errealeko hizkun-
tza gaitasunak eta hizkuntzen erabi-
lera oinarri harturik. Proiektu
honen abiapuntua eskola testuingu-
rue-
tako hizkuntza aniztasuna da,
eta hezkuntza elebidun
nahiz eleantiz-
taren eba-
luazioarekin lotutako
hainbat ikerketa lerro
garatzen ari gara. ■

